

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1999-2000

18 november 1999

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van de heer Chris Vandenbroeke –

betreffende de organisatie en het beheer van het archiefwezen

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De voorgeschiedenis van het archiefbeheer gaat terug tot de Franse Revolutie, meer bepaald tot het decreet van 5 brumaire van het jaar V (24 oktober 1796), dat in België werd afgekondigd door het Directoire op 6 november 1796.

Uit het Sint-Michielsakkoord volgt vanzelfsprekend dat het archiefbeheer aan een grondige herziening toe is. Het is niet meer realistisch dat in een federale staat het archiefbeheer nog steeds en zonder enig voorbehoud onder een van de tien federale wetenschappelijke instellingen ressorteert. Nochtans werden al verschillende voorstellen ingediend om daarin verandering te brengen.

De gewesten en gemeenschappen hebben immers hun eigenheid, hun eigen geschiedenis en hun eigen archivalia. Die bestaan uit tijdsdocumenten, zijn historisch gegroeid, komen voort uit de gewesten en gemeenschappen en documenteren hun verleden. De regionale entiteiten waaruit de archieven voortkomen, hebben in het Ancien Régime weliswaar benamingen die niet altijd even doorzichtig zijn, maar die toch een zeer specifieke betekenis hadden. Voorbeelden daarvan zijn het Brugse Vrije, het Land van Rijen, de Oudburg (de huidige regio Gent) of de Kasselrij Oudenaarde. In die periode waren die entiteiten echter ook al verenigd in een hoger, provinciaal niveau dat, afhankelijk van de aard van het dossier, ressorteerde onder de Staten van Vlaanderen, de Raad van Vlaanderen, de Staten van Brabant, enzoverder. Die niveaus hoorden op hun beurt onder een centrale bovenbouw, met instellingen als de Geheime Raad, de Financieraad, de Raad van State en enkele centrale controlerende organen.

In de Franse tijd, in de Hollandse tijd en na de Belgische onafhankelijkheid werden de namen van deze structurele entiteiten aangepast, maar inhoudelijk bleven zij dezelfde. Complementair aan de centrale instellingen met hun centraal georiënteerde archieven bestonden er provinciale eenheden, verder onderverdeeld in arrondissementen (de nieuwe naam voor kasselrijen), kantons en gemeenten. De huidige institutionele realiteit is dus een voortzetting, met andere benamingen, van een oude situatie.

In de huidige, grondwettelijk vastgelegde, federale opbouw van België kan de organisatie en het beheer van het archiefwezen perfect worden ingepast. Archivalia, zowel die van het verre verleden,

die van het heden als de toekomstige, kunnen eenvoudig worden uitgesplitst en verdeeld over de gewesten en gemeenschappen. In essentie kan men ze immers verdelen op grond van geografische criteria in regionale of centrale archivalia. De inhoud van lokale (gemeentelijke of bovengemeentelijke, zoals die van intercommunales), regionale (van kantons, kasselrijen, arrondissementen), provinciale (departementale, in de Franse tijd) en centrale fondsen of bestanden kan op dezelfde manier worden bepaald. Ook bij thematisch georganiseerde bronnentypes, zoals juridische, demografische, kerkelijke, politieke, sociaal-economische of andere, kunnen die criteria worden gehanteerd.

Het ligt voor de hand om een eenvoudige vijfdeling inzake het beheer en de organisatie van het archiefwezen aan te nemen :

- het Vlaamse niveau ;
- het Waalse niveau ;
- het niveau van de Duitstalige gemeenschap ;
- het niveau van Brabant, waaronder Waals- en Vlaams-Brabant wordt verstaan ;
- het centrale niveau.

Alleen voor de regionale archivalia van Brabant is een speciale regeling noodzakelijk, in die zin dat het archiefbestand, zoals dat voor de splitsing van de vroegere provincie Brabant historisch is gegroeid, het best gegroepeerd kan blijven. Voor archiefstukken van na 1993 en voor alle nieuwe aanwinsten kan het regionale criterium worden gehanteerd. Brabantse archiefbestanden van voor 1993 kunnen bewaard blijven in het Algemeen Rijksarchief, waar ze, net als de bestanden met een centrale herkomst (van de Financieraad, de Kanselarij, het Rekenhof) bewaard en eventueel beschikbaar gesteld worden door de rijksarchivaris.

De rest van het archiefwezen kan het best autonoom worden beheerd : zowel in Vlaanderen als in Wallonië (met inbegrip van de Duitstalige Gemeenschap) heeft een gemeenschapsarchivaris de algemene leiding van het archiefwezen. Hoe en in welke mate die gemeenschapsarchivaris zich in zijn functie door regionale of lokale beheerders laat bijstaan, is een beslissing die aan de gemeenschappen toekomt. De gemeenschappen bepalen het personeelsbestand en de vereisten die voor de personeelsleden gelden om het archiefwezen efficiënt te organiseren en te beheren.

Dat laatste maakt het mogelijk om, desgewenst, net als in de buurlanden, de personeelsformatie in het archiefwezen uit te breiden, in plaats van de ondermaatse formatie die door de huidige federale orga-

nisatie wordt opgelegd, aan te houden. Op die manier wordt de mogelijkheid gecreëerd om meer mensen aan het werk te zetten in het archiefbeheer in Vlaanderen, in overeenstemming met de financiële injecties in het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek. Als men daarbij de normen hanteert zoals die in Nederland en Duitsland gelden bij archiefbeheer, dan kunnen een honderdtal banen worden gecreëerd, waarvan er twee derde van universitair niveau zijn.

Chris VANDENBROEKE

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement vraagt de Vlaamse regering bij de federale overheid aan te dringen om

- 1° de archiefwet van 24 juni 1955 te herzien ;
- 2° het beheer en de organisatie van het archiefwezen uit het geheel van de federaal gehouden wetenschappelijke instellingen te halen ;
- 3° het beheer en de organisatie van hun archiefwezen aan de autonomie van de gemeenschappen toe te wijzen.

Chris VANDENBROEKE
